

Novobudžovská

Ročník XVIII.

23. 12. 1991

Číslo

5

ZPRAVODAJ

Z obsahu čísla:

Z městského zastupitelstva ♦ Jednou větou ♦ Sklárny Bydžov před privatizací ♦ Čistírna odpadních vod ♦ Svobodná volba lékaře je už zaváděna ♦ Projekt Kolumbus ♦ Ze zdravotnické školy ♦ Zdravotnický kurs ♦ Mikuláš v sokolovně ♦ Tanec kolem tanečních ♦ 60 let speciálního školství v našem městě ♦ U pana Kudery ♦ Další vzácný dar muzeu ♦ Zajímavosti ♦ Báseň Na sklonku roku ♦ Z naší ma triky

ZAČÍT U SEBE...

Když je vlast v nebezpečí, když se cítí být ohrožena, volá na pomoc své syny. Ty nejlepší a nejschopnější. Nejprve slovy básníka: „Prosím tě, matka tvá; braň si mne, synu! Jdi, třeba k smrti těžko jdeš.“

Vlast však zná své syny, nespolehá na vzletná slova básníková a pojistí se zákonem, který láskou k vlasti a chuť k položení života rychle vzbudí.

Když se město cítí být ohroženo ve svém chodu odstoupením starosty a jeho zástupce v jedné chvíli, má si počínat jak? Není zákona, který by povolal ty nejlepší do vedení města. Je tu však přesto jakási náhražka. Jak říká pan profesor v Drdově povídce - vyšší princip mravní. Vědomí nejschopnějších občanů města o své povinnosti vzít na sebe úděl starosty a místostarosty se všemi důsledky.

Nejschopnější občany navrhuji členové městského zastupitelstva, kteří návrhem, pokud projde, berou osud města do svých rukou. Navrhování však jeden po druhém odmítají. Jak teď dál?

Ten, kdo byl přítomen volbě nového starosty a jeho zástupce ve čtvrtek 28. listopadu ve velké zasedací síni Městského úřadu v Novém Bydžově, byl také svědkem takové události v její klasické podobě. Kandidáti, navržení na zasedání, stejně jako přesvědčování předtím, vesměs odmítli, až na jednoho. Je to prý projev demokracie, nikdy nikoho k ničemu nesmí nutit. Tím se stalo, že město Nový Bydžov má takového starostu, jakého má. Já sám vím nejlépe, že nejsem tím starostou, jakého město Nový Bydžov v této chvíli potřebuje. Občané města prostřednictvím svých zástupců mě však poctili svou důvěrou, proto jsem funkci přijal. Začínám u sebe s tím, že chci městu Novému Bydžovu a jeho obyvatelům sloužit tak, jak nejlépe umím. Do těžkého boje mě posiluje vědomí, že se mohu opírat o své spo:upracovníky, aparát městského úřadu a o místostarostu, vyzbrojeného odbornými i životními zkušenostmi.

Pokud ani tohle všechno nebude stačit a najdete někoho, kdo bude

lepší a moji funkci převezme, rád ji uvolním.

V těchto dnech žijeme také všichni časem vánočním. Neznám nikoho, koho nechává vánoční poezie lhostejným. Ať nám doba vánoc, kdy znovu podlehne jejich kouzlu prostřednictvím svých dětí a vnoučat, ať nám ta krásná chvíle umožní se zamyslet nad svým životem a podívat se na všechno jinými očima. Abychom například dokázali přiznat svůj díl viny a podat ruku ke smíření tomu, kdo to očekává. Budeme mít k sobě blíž.

Vím, že příští rok bude pro mne těžký. Věřím však tomu, že s pomocí všech lidí dobré vůle, kterým leží na srdci osud jejich města, úkoly a problémy zvládnou. Dveře u mne jsou každému otevřeny, za každou dobrou mírnou pomoc děkuji už teď.

Přeji Vám všem hezké a spokojené vánoce a hodně zdraví v příštím roce. Ať se nám vydaří.

Karel Šprinc,
starosta

Z MĚSTSKÉHO ZASTUPITELSTVA

Nejvýznamnějším bodem jednání městského zastupitelstva konaného 28. listopadu 1991 byla volba nového vedení města a tajemníka. Po zprávě o činnosti rady, oznámení rezignace ing. Lauterbacha na členství v zastupitelstvu (z důvodu nového zaměstnání a častého pobytu mimo město) a po složení slibu nového člena zastupitelstva Jiřího Patky začalo zastupitelstvo projednávat volbu tajemníka.

S návrhem rady, aby do této funkce byla zvolena ing. Jaroslava Pitrová, dosavadní vedoucí odboru výstavby a místního hospodářství, seznámil Václav Rund, který také návrh zevrubně zdůvodnil. Městský úřad přes veškeré úsilí najít někoho do této funkce zatím neuspěl. Vzhledem k tomu, že nyní odstupují z funkce starosta a místostarosta, je třeba novému vedení práci usnadnit. Zde může pomoci právě ing. Pitrová, která je už s chodem celého úřadu dobře obeznámena. Rada také zvažovala, že za půl roku proběhnou parlamentní volby a zajištění jejich průběhu je jedním z důležitých bodů práce tajemníka. Zastupitelstvo se dále seznámilo s návrhem rady, aby po skončení voleb práci ing. Pitrové v nové funkci znovu posoudilo a v případě kladného hodnocení ji ve funkci tajemníka potvrdilo. Budou-li však k její činnosti závažné připomínky, měla by mít možnost vrátit se do své původní funkce. Po vystoupení několika členů zastupitelstva, ve kterých se objevily i kritické připomínky

k ing. Pitrové, zejména že dojíždí z Hradce Králové a nemůže znát místní poměry, a po dalších vysvětleních nakonec zastupitelstvo ve veřejném hlasování nadpoloviční většinou ing. Pitrovou do funkce tajemníka schválilo.

Potom se ujal řízení zasedání ing. Rejthárek, který nejprve starostu a místostarostu požádal, aby vysvětlili důvody své rezignace. Starosta Jaroslav Hezký uvedl, že odstupuje z funkce na základě zákona o lustracích - od roku 1964 do roku 1968 byl členem závodní jednotky Lidových milicí, a i když byl v roce 1970 pro pracíkové postoje z KSČ vyloučen, zákon další vykonávání vedoucí funkce v oblasti správy pro bývalé členství v Lidových milicích nedovoluje. Místopředseda ing. Josef Novotný svoji rezignaci zdůvodnil tím, že dosavadní rozdělení práce na polovinu úvazku na Městském úřadě a v Promilu mu neumožňuje úkoly dobře plnit a že vzhledem k závazkům k Promilu i k záměru soukromě podnikat chce se plně věnovat své původní profesi.

Veřejným hlasováním nato zastupitelstvo J. Hezkého a ing. Novotného z funkcí odvolalo. Ing. Rejthárek potom členy zastupitelstva požádal, aby podali návrhy na nového starostu. Za Občanské hnutí byl navržen Karel Šprinc, který na dotaz, zda v případě zvolení funkcí přijme, vyjádřil souhlas. Po dalších dvou návrzích, aby kandidovali na funkci starosty Vác-

lav Rund a Zdeněk Mařas, a zamítavé odpovědi obou požádal ing. Rejthárek o návrhy na funkci místostarosty. Ze zastupitelstva vzešel pouze jediný návrh - na Zdeňka Mařase, který také s návrhem souhlasil. Vlastní volba byla po předchozím hlasování o formě provedena veřejně. Z 28 přítomných členů městského zastupitelstva pro starostu hlasovalo 20 členů, pro místostarostu 22 členů.

Z dalšího jednání zastupitelstva uvádíme heslovitě jen několik nejvýznamnějších bodů. Po delší diskusi byla schválena smlouva o bezúplatném převodu sokolovny do vlastnictví obce sokolské s tím, že v textu smlouvy došlo k dílčí úpravě vypuštěním slov „v obou částech objektu“. Zastupitelstvo také schválilo bezúplatný převod domů čp. 127 a 128 v Havlíčkově ulici od Okresní veterinární správy Hradec Králové do majetku města. Všichni členové zastupitelstva souhlasili s velmi potřebným finančním příspěvkem na zakoupení vozu rychlé pomoci pro místní nemocnici s poliklinikou. Město uvolní do sdružených finančních prostředků částku 50.000 Kčs. Na pořadu jednání zastupitelstva bylo dále schválení odprodeje různých pozemků z majetku města jednotlivým žadatelům. Do finanční komise Okresního shromáždění byl místo ing. Lauterbacha zvolen nový starosta Karel Šprinc.

J. P.

JEDNOU VĚTOU

- 12. listopadu byla otevřena prodejna drogerie INFOMAT U Koníčků v ulici Československé armády;
- 12. listopadu začali pracovníci závodu VYAS z Vyškova osazovat hodiny na věž kostela svatého Vavřínce;
- 25. listopadu se v městském kině konala veřejná schůze pořádaná místními organizacemi KAN, ODS a konfederací politických vězňů;
- 27. listopadu uspořádal Sokol v rámci společenských večerů koncert bratří Malotíňů a jejich žáků;
- 28. listopadu se konalo další zasedání městského zastupitelstva;
- 1. prosince obnovila po 43 letech provoz tiskárna V. & A. Janata Nový Bydžov;
- 4. prosince uspořádal Sokol veřejnou cvičební hodinu s mikulášskou nadílkou pro své žactvo;
- 14. prosince byl ve velkém sále sokolovny věneček na ukončení tanečních;
- 16. prosince byla otevřena prodejna masa a uzenin MALMA Mádl & Malý v ulici Československé armády;
- 20. prosince se konaly v sále sokolovny tři koncerty folkové skupiny Kantoři s názvem „Nesem vám noviny“.

SKLÁRNY BYDŽOV PŘED PRIVATIZACÍ

Když od 1. března 1991 došlo následkem delimitace bývalého státního podniku Jablonecké sklárny Desná v Jiz. horách k vytvoření samostatného státního podniku Sklárna Bydžov se sídlem v Novém Bydžově, stála před kolektivem pracovníků této organizace řada nelehkých úkolů. Přestože vzhledem k odlehlosti patřil tento závod Jabloneckých skláren vždy k těm, které se vyznačovaly samostatností v řadě oblastí - dopravě, zásobování, odbytu apod. - bylo nutno vlastně „za pochodu“ zabezpečit celou škálu dalších činností - především financování, styk s peněžními ústavy, účetnictví podnikovou metodou a další práce. Reorganizací administrativní činnosti, kumulací funkcí a vypuštěním řady již nepotřebných úkonů se podařilo postupně nový rozsah prací zabezpečit, a to dokonce za celkového snížení stávajícího počtu administrativních pracovníků.

Velmi těžkým úkolem bylo v nových podmínkách tržního mechanismu zajištění odbytu stěžejního výrobního programu - výroby svítidel. Následkem rozpadajícího se vnitřního trhu, kdy státní obchodní organizace typu Domácích potřeb postupně spěly k likvidaci, a vlivem rozpadu obchodu se Sovětským svazem byl podnik Sklárna Bydžov nucen v období I. pololetí tohoto roku dočasně snížit výrobu svítidel. Obětavou činností pracovníků odbytu a výroby se postupně podařilo navázat kontakty s nově vznikajícími soukromými obchodními firmami v tuzemsku a zahraničně obchodní styky rozšířit mimo letitou spolupráci s a. s. Skloexport Liberec o přímé styky s partnery v zahraničí. Společně s obchodními partnery z tuzemska byly na hraničních přechodech se SRN a Rakouskem vybudovány prodejny, které se postupně ukazují být pro podnik značně ekonomicky prospěšné. Ve spolupráci s největšími obchodními domy v Praze, Brně, Bratislavě a dalších městech byl postupně pokles odbytu svítidel nejen zastaven, ale s nárůstem turistického ruchu a uplatněním tzv. komisionního prodeje se měsíční výroba a obdyt svítidel dostaly znovu na porovnatelnou úroveň s minulostí - a především před vánočními svátky došlo k dalšímu prudkému nárůstu. Důležité a podstatné přitom zůstává, že svítidla jsou nejen obdytově zajištěna, ale daří se jejich prodej v maloobchodní síti, což má za následek i slušnou finanční situaci podniku.

Daším nezanedbatelným výrobním programem je výroba lepených skleněných figurek z lustrových ověšů. Tato produkce, pro podnik mimochodem velmi rentabilní, představuje v poslední době téměř neuvěřitelných 10 až 12 tisíc kusů figurek měsíčně a především vzhledem k cenám je velmi zajímavá jako vkusný suvenýr pro návštěvníky naší republiky, hlavně ze západních zemí.

Nedílnou součástí organizačního celku podniku tvoří více než 20 let brusírna a mačkárna ve Valdčích. Přes

problémy spojené se sníženým stavem pracovníků v ÚSNV Valdčice po amnestii v roce 1990 se podařilo výrobu lustrových ověšů v nápravně-výchovném ústavu zachovat, ve spolupráci s vedením útvaru vytvořit ekonomicky přijatelné podmínky a postupně i s nižším počtem pracovníků produkci zvýšit.

Přes dílčí problémy je výroba lustrových ověšů zajišťována i v brusírně Nový Bydžov a především v detašovaném provozu Miroslav v okresě Znojmo, kde s téměř stovkou brusičů představuje jednu z největších ručních brusíren v republice. A že je tento sortiment stále žádaný, o tom svědčí prozatím neutuchající zájmy ze strany největších odběratelů, tedy a. s. Lustry Kamenický Šenov a a. s. Skloexport Liberec.

V současných složitých ekonomických podmínkách lze jistě konstatovat s uspokojením, že v důsledku intenzivní obdytové činnosti nepoklesla zaměstnanost lidí v produktivním věku a podnik stále přibírá nové pracovníky, především na profesi ruční brusič lustrových ověšů.

V návaznosti na zvyšující se výrobu i obdyt v průběhu letošního roku, narůstající bilanční i disponibilní zisk a v neposlední řadě na výsledcích finančního hospodaření bylo umožněno postupně zvyšovat směrný nárůst

mezd, realizovat v průběhu roku dvě zálohy podílů na hospodářských výsledcích a splnit veškeré závazky mzdového charakteru vyplývající z poměrně náročné podnikové kolektivní smlouvy 1991. Celkový mzdový nárůst předpokládá vedení podniku za letošní rok ve výši 22 až 24 %, přičemž dosažený průměrný výdělek je 3 350,- Kčs.

Velmi závažnou problematiku s dopadem na všechny zaměstnance představuje v této době příprava na velkou privatizaci. Přestože byl státní podnik Sklárna Bydžov původně zařazen do druhé privatizační vlny, vedení podniku po dohodě s pracovníky MP ČR zpracovalo návrh privatizačního projektu tak, aby ho bylo možno zařadit ještě do vlny první a celý proces privatizace tak byl co nejvíce urychlen. Ať již bude privatizace realizována podle projektu předaného vedením organizace v říjnu 1991 nebo bude zvolen postup dle případných konkurenčních návrhů, je možno bez přílišné nadsázky vyjádřit přesvědčení, že stávající výrobní program podniku se jeví i pro další období perspektivním, že je to program zabezpečující zaměstnancům podniku reálné šance na překonání složitosti ekonomicky ještě náročnějšího roku 1992.

Ing. Josef Kovář,
ředitel podniku

ČISTÍRNA ODPADNÍCH VOD

Nový Bydžov a jeho okolí způsobují jedno z největších znečištění řeky Cidliny. Veškeré odpadní vody, komunální i průmyslové, jsou městskou kanalizací odváděny do řeky bez jakéhokoliv čištění. Tento stav již léta vyvolává snahu postavit v Novém Bydžově čistírnu odpadních vod. Byly také učiněny kroky k přípravě stavby - v roce 1962 studie na čištění odpadních vod zpracovaná Krajským rozvojovým vodohospodářským investičním střediskem, v roce 1967 studie společného čištění městských a koželužských odpadních vod a jiné, ale k realizaci stavby nedocházelo.

Rozhodnutím KNV v Hradci Králové byly tehdejší Závody Antonína Zápotockého Jaroměř určeny investorem výstavby čistírny odpadních vod, protože jejich podíl na znečištění byl největší. Podklady začal investor shromažďovat v roce 1982 a poté zahájil přípravné práce. O zpracování projektu byl požádán Centropjekt Gottwaldov pro své dlouholeté zkušenosti s likvidační koželužských odpadních vod. Navržená technologie byla vyzkoušena na poloprovozním zařízení instalovaném v koželužně v roce 1984. Po vyhodnocení výsledků byla v červenci 1985 vypracována studie souboru staveb. Projektový úkol byl předán investorovi v březnu 1987.

Náklady již v tomto stupni byly podle tehdejších předpisů nadlimitní, a tak byla realizace stavby rozdělena do dvou etap:

1. etapa - objekty mechanického předčištění, dmýchárny a kačového hospodářství,
2. etapa - strojní odvodňování kačů, vyhnívací nádrže a provozní budova.

V této koncepci byl zpracován úvodní projekt na 1. etapu výstavby.

Vzhledem k nedostatečným tuzemským kapacitám bylo rozhodnuto zadat akci zahraničnímu dodavateli - polské firmě Prosinchem Gliwice. Kontrakt o dodávce stavební i technologické části podepsaly podniky zahraničního obchodu Technopol Bratislava a Poimex-Cekop. Podle tohoto dokumentu bylo garantováno ukončení 1. etapy do 31. 12. 1991. Stavba byla zahájena v září 1989.

V září 1990 se vlády zemí zúčastněných v RVHP dohodly na platbách ve volně směnitelných měnách od 1. 1. 1991. Mezi dodavatelem a investorem nedošlo k dohodě o koeficientu přepočtu a po složitých jednáních byl smluvní vztah dohodou zrušen, i když finanční plnění zakázky bylo asi 50 %.

Nedokončené stavby se ujala v červenci firma Brnoplast Brno a zavázala se dokončit ji do 30. 5. 1992. Tato firma je i generálním dodavatelem 2. etapy stavby, která by měla být zahájena na jaře roku 1992.

Na financování stavby byla přízná na státní dotace ve výši 70 % rozpočtových nákladů z ceny roku 1988,

z toho 10 % prostředků by bylo poskytnuto po splnění termínu výstavby a kvalitativních parametrů čistícího zařízení. Zbývající náklady včetně cen stavebních a montážních prací nese investor.

Protože se a. s. Tanex v současné době naláza ve finančních potížích z obyvatelských důvodů, je ohroženo zahájení 2. etapy stavby, které má zvýšit účinnost čištění a vyřešit hospodaření s čistírenskými kalami.

Kapacita čistírny je taková, aby vyhovovala podmínkám roku 2015 při předpokládaném nárůstu množství odpadních vod. Denně bude zpracováno průměrně 4.976 m³ a maximálně 6.697 m³ odpadních vod. Pro představu - toto znečištění by produkovalo přibližně 65 000 obyvatel. Tanex sám se podílí asi 43 %, tj. jako 28 000 - 30 000 obyvatel, město spolu s drobným průmyslem asi jako 11.500 obyvatel. Čistírna odpadních vod si vyžaduje i další investice - přivaděč mlékárenských odpadních vod, přivaděč splaškových vod z města a přečerpávací stanici odpadních vod z Chudonic.

Na velikost Nového Bydžova by se mohla tato čistírna odpadních vod zdát příliš velká a drahá, ale vzhledem k velkému průmyslovému znečištění je pro město a jeho další rozvoj zcela nezbytná.

Ing. P. Patera

SVOBODNÁ VOLBA LÉKAŘE JE UŽ ZAVÁDĚNA

Přebudování systému zdravotní péče v naší zemi způsobí významné změny k lepšímu a mezi nimi, jako jednu z nejdůležitějších, zlepšení vztahu mezi občanem a zdravotníky, kteří o něj pečují.

Je třeba mít důvěru k lékaři, kterému svěříme péči o zdraví naše a našich dětí. Základem vztahu důvěry je možnost si lékaře svobodně vybrat.

V přítomné době je možno si vybrat lékaře ve čtyřech oborech tzv. primární péče - v obvodních službách, navzájem nezávisle. Je to: obvodní lékař (praktický či rodinný lékař), lékař pro děti a dorost, zubní lékař, ženský lékař.

V ostatních případech je nutné zatím navštěvovat odborná pracoviště podle doporučení těchto lékařů obvodních služeb.

Občané mají možnost zvolit si pro sebe či pro své dítě kteréhokoliv lékaře uvedených čtyř oborů s několika

omezeními: Musí to být lékař působící v okrese Hradec Králové. Volba se vztahuje na období nejméně šestiměsíční. Lékař, kterého si vyberou, musí s volbou souhlasit - nesmí být pracovně přetíženo.

Je možné se svobodně rozhodnout, zda léčebnou péči bude pro Vás vykonávat závodní lékař Vašeho pracoviště, anebo obvodní lékař podle Vaší volby: nikdo nebude už v péči závodního a obvodního lékaře zároveň. Výjimkou jsou preventivní, vstupní a výstupní prohlídky, které zůstávají u závodních lékařů. Nesouhlasí-li zvolený lékař a odmítne-li pacienta, ten zůstává nadále v péči lékaře, v jehož obvodu bydlí. Zvolený obvodní a stejně tak dětský lékař musí provádět také návštěvy v bytě nemocného, a to může omezit možnost výběru. Návštěvy u vzdálenějšího lékaře a lékařské návštěvy v bydlišti mimo obvod půjdou na náklad občana - nebude proplácena náhrada cestovních výloh. Beze změn dál funguje lékařská pohotovostní a záchranná služba.

Jak tedy postupovat?

Zvolte si lékaře, kterého znáte a který má Vaši důvěru. Může to být Váš dosavadní lékař - v tom případě se nic nemění. Zvolíte-li jiného, ověřte si na seznamu, zda místo a doba, kde a kdy ordinuje, Vám bude vyhovovat. Totéž platí pro dětského lékaře, zubního a ženského.

Vybraného lékaře navštivte a v případě, že Vás přijme do péče, stanete se jeho pacientem na nejbližšího půl roku. Lékař si obstará Vaši dokumentaci z ordinace, kde Vás dosud měli v evidenci.

Pamatujte, že úloha lékaře primární péče (Vašeho obvodního či dětského lékaře) je nezastupitelná. Zná Vás a stará se o Vaše zdraví jako celek, po všech stránkách. Podle potřeby obstarává, shromažďuje a sjednocuje dílčí výsledky odborných vyšetření a podobně.

Vaše vzájemná úcta a důvěra jsou ovoce.

MUDr. Vratislav Víšek,
ředitel NsP Nový Bydžov

PROJEKT KOLUMBUS

500. výročí objevení Ameriky inspirovalo Národní centrum podpory zdraví k vyhlášení kampaně na podporu nekuřáctví.

Jak je známo, jedním z produktů, který se dostal po objevení Ameriky do Evropy, byl tabák. Kampaň je založena na myšlence vrácení tohoto nežádoucího produktu zpět do Ameriky. Celá akce by rozhodně neměla vyvolávat protiamerické nálady, protože tehdejší Evropany nikdo nenutil, aby si dovezli právě tabák. Na současných generacích je, aby volbu svých předků změnila a škodlivý produkt nahradily něčím, co prospívá moder-

nímu zdravému životu. Symboliku této proměny může demonstrovat nová špičková technologie.

Podle místních podmínek a možností bude kampaň zahrnovat sérii dlouhodobých soutěží a shromáždění. V České republice bude hlavní soutěž pro děti v časopise Filip pro náctileté. Znalosti dětí budou testovány ve třech oblastech:

1. Zdravý způsob života, s akcentem na jeho neslučitelnost s konzumací tabáku.
2. Historické a zeměpisné vylíčení objevení Ameriky, osobnost Kryštofa Kolumba, historie rozšíření tabáku.

3. Současná Amerika, měnící se životní styl člověka.

Děti budou odpovídat na publikované otázky v časopise a sestavovat tajuplný obraz.

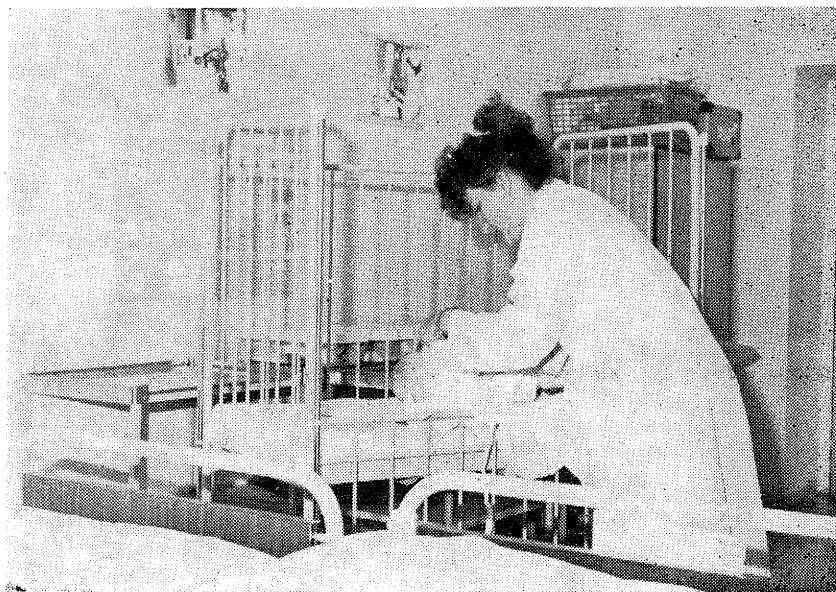
Vyvrcholením kampaně bude slosování účastníků soutěže a posláni výherců k několikadenní návštěvě USA, při které symbolické listy tabáku spálí slavnostně na akci, která se po jednání s americkou stranou uskuteční ve výroční den objevení Ameriky.

A. V.

ZE ZDRAVOTNICKÉ ŠKOLY

Výuka na naší zdravotnické škole byla obnovena po 30 letech, a to v roce 1990, ve ztížených podmínkách. Jedna třída byla zařízena v gymnáziu a druhá v ZUŠ. Přesto nás výuka zaujala. V prvním ročníku jsme se seznámily s novými předměty, jako jsou: stomatologie, ošetřovatelství a ošetřovatelská péče. V druhém ročníku nám k odborným předmětům přibýly ještě chirurgie, vnitřní lékařství, psychologie, mikrobiologie, patologie a klinika nemocí. Uvedené předměty považujeme za zajímavé, některé jsou i náročné, ale musíme jim dobře porozumět a znát je, abychom byly schopny dobrých výsledků v naší profesi. Zatím se výuka daří hlavně díky tomu, že nás vyučují praktičtí lékaři z Nového Bydžova a Hradce Králové. Naše výuka byla v prvním ročníku doplněna lyžařským výcvikem v Deštné v Orlických horách společně s děvčaty I. B třídy. Z výcviku jsme si přivezly plno hezkých vzpomínek.

Byly jsme také na exkurzi v nemocnici, kde jsme navštívily chirurgické a interní oddělení. Na odděleních jsme měly příležitost vidět činnosti, které budeme vykonávat. Posléze jsme se seznámily s prostředím nemocnice, s prací sester a pomůckami. Tato exkurze byla pro naši blížící se práci velice prospěšná. Školní rok byl ukončen zájezdem do Itálie. Pro většinu z nás to byla první cesta do západní Evropy. V Itálii jsme navštívily Benátky, které jsou známé různými zajímavými památkami. Cestou jsme se zastavily u moře a před odjezdem si každá mohla koupit suvenýr nebo dá-

Z praxe budoucích zdravotních sester

rek domů. Při zpáteční cestě jsme si prohlídly zasněžené Alpy. Výlet se nám všem velice líbil a budeme na něj dlouho vzpomínat.

Abyste naše činnost byla všestrannější, staly jsme se členkami Červeného kříže. Některé z nás vedou zdravotnické kroužky na základních školách, kde předvádíme hlavně obvazovou techniku a nezákladnější rady při zranění. Od února v roce 1992 nastu-

pujeme na odbornou praxi na nemocniční oddělení. Bude to pro nás něco nového a zodpovědnějšího. Uvědomujeme si, že se jedná především o zdraví a životy lidí, a proto bude naše činnost náročná. Těšíme se, že od 1. 9. 1991 bude úsilí naší paní ředitelky Marie Fišerové zakončeno výukou v nové a moderně vybavené škole.

Studentky 2. A třídy SZŠ N. Bydžov

ZDRAVÍ JE DOBRO, O NĚMŽ NEVÍME, DOKUD HO NEZTRATÍME.
SNADNO VŠICHNI, V PLNĚM ZDRAVÍ, NEMOCNÝM DÁVÁME DOBRÉ RADY.
LÉKAŘ LĚČÍ, PŘÍRODA UZDRAVUJE.

Ze starých latinských přísloví

ZDRAVOTNICKÝ KURS

Něco jako rekvalifikace se může nazvat zdravotnický kurs, který nabízí Okresní výbor Československého červeného kříže v Hradci Králové pro zájemce z okolí Nového Bydžova a Chlumce n. C. Jedná se o čtyřicetihodinový kurs, který využijete jako dobrovolní nebo placení zdravotníci při práci s dětmi v oddílech Skautů,

sokolských organizací, na horských školách, lyžařských kursech nebo pečovateli (sousedská výpomoc)...

Vedení střední zdravotnické školy v N. Bydžově poskytne učebny a odborné lektory.

Se zahájením kursu počítáme asi na začátek února 1992 a školení proběhne ve večerních hodinách.

Kursovné pro studenty, kteří v roce 1991 dovrší 18 let, bude 100,- Kčs a pro dospělé 200,- Kčs.

Zájemci se mohou přihlásit písemně do 20. ledna 1992 na adresu: OV ČSČK, tř. ČSA 353, 500 00 Hradec Králové. Informace na telefon: 24 163 (4), Salavcová - zdravotní sekce.

MIKULÁŠ V SOKOLOVNĚ

Je mnohaletá tradice, že mezi sokolské děti v prosinci zavítá Mikuláš. Tato tradice však byla přerušena rozpuštěním Sokola. Po obnovení Sokola se k této tradici sokolové vrátili, a tak 4. prosince 1991 navštívil Mikuláš a čert již po druhé sokolské děti, a to již ve své sokolovně. Děti nejen obdaroval, ale také jim řekl o bohaté historii nejen bydžovského Sokola, ale

o celém hnutí Sokola, které proslavilo Československo na celém světě. Řekl jim také o všesokolských sletech a o připravovaném XII. sletě, na kterém budou již cvičit.

Než však přišel Mikuláš, zákyňe a žáci Sokola pozvali své rodiče a známé, aby jim předvedli ve veřejné cvičební hodině, jak se naučili cvičit pod vedením sokolských cvičitelů. A

tak po dlouhé době byla sokolovna svědkem obratností na zíněnkách, letek, salt a dalších cviků na trampolíně a dalším náradí, které předvádělo 60 žáků a zákyň Sokola.

Cvičení se líbilo, a tak naplněná sokolovna nešetila potleskem. Děti se těší na další vystoupení, které se uskuteční na jaře.

M. P.

TANEC KOLEM TANEČNÍCH

V letošním roce 1991 jsme se rozhodli na základě žádostí a telefonátů občanů města Nový Bydžov uspořádat kursy tance a společenské výchovy v sokolovně v Novém Bydžově sami jako taneční škola KROK Jaroslava a Jany Krtičkových z Hradce Králové. Předcházela tomu jednání se starostou na radnici v Novém Bydžově a bývalým MěKS.

Předprodej byl zahájen 4. dubna a naplnil se jeden sobotní kurs, který se konal od září 1991, v časovém rozmezí 16.30–19.00 hodin v sokolovně v Novém Bydžově.

Myslíme si, že žádnou předpokládanou výši kursovného ani vstupného jsme nenaplnili do částek, které kolovaly jako zvěsti po Novém Bydžově. Zůstali jsme na cenách, které se odvíjely od výše pronájmu sokolovny, od nákladů na taneční orchestr Jiřího Hasala, na reprodukovanou hudbu ST - studia z Hradce Králové, na do-

pravu a samozřejmě naše školné za výuku. (Ceny: 300 Kčs kursovné za žáka, 80–90 Kčs gardenka, 10 Kčs vstupné na lekci, 15 Kčs na prodlouženou a 20–25 Kčs na věneček jsou přímo úměrné nákladům.)

Je tu konec roku 1991 a my můžeme zhodnotit podzim 91 - taneční kursy v Novém Bydžově. Chceme touto cestou poděkovat organizátorům, kteří se podíleli na přípravě kursů, ať už bývalým pracovnícům MěKS, nebo od září organizátorům z řad Sokola, kteří se podíleli na přípravě sálu a bezproblémovém chodu jednotlivých lekcí, za vzorný úklid prostor a dokonalou přípravu tanečního parketu.

V Novém Bydžově se nám učilo dobře, žáci byli vnímaví a naučili jsme tance a taneční variace, které patří již do pokračovacích kursů.

Věnečkem v sobotu 14. 12. 91 jsme ukončili taneční kursy - podzim 91 v Novém Bydžově, rozloučili se se žá-

ky a rodiči a věříme, že naše setkání na podzim roku 1992, kdy opět po dohodě se Sokolem připravujeme podzimní kursy, bude již problémů o něco méně.

Předprodej kursů bude zahájen v pondělí 2. března 1992 v 16.00 hodin v kanceláři Sokola Nový Bydžov a prodej bude probíhat ve dnech počít od 16.00–18.00 hodin až do naplnění kursu (možná i dvou). (Ceny kursovného budou stanoveny v cenách roku 1992 - přijatelné pro Vás).

Dovoluje nám, abychom Vám popřáli pěkné prožití svátků vánočních, hodně zdraví a osobní spokojenosti v roce 1992.

Těšíme se na setkání s Vámi v roce 1992.

Jana a Jaroslav Krtičkovi
Taneční škola „KROK“
Hradec Králové

---

60 LET SPECIÁLNÍHO ŠKOLSTVÍ V NAŠEM MĚSTĚ

Počátky profesionální organizované péče o mentálně postižené jedince v českých zemích se datují rokem 1871. Tehdy všestranný lékař MUDr. Karel Slavomil Amerling založil v Praze první ústav tohoto druhu, zvaný

Ernestinum. Jako vyznavač J. A. Komenského usiloval o vzdělávání matek a jako pedagog se zaměřil na uplatnění mentálně retardovaných v praktickém životě. V roce 1902 je jeho pokračovatelem MUDr. Karel Her-

ford, zakladatel dětské psychopatologie, dokumentarista. Nelze opomenout ani Františka Čádu, organizátora sjezdů učitelů - defektologů před 1. světovou válkou. Zakladatelem moderního speciálního školství se stává až

po r. 1918 náš krajan Josef Zeman, původně náhodský učitel, později zemský inspektor. Jeho působení směřuje ke zřizování sítě pomocných škol, kterých na konci jeho působení je v r. 1948 v ČSR asi 600.

Dne 1. 9. 1931 byla z rozhodnutí okresního školního inspektora zřízena v našem městě jedna třída pomocné školy, kterou navštěvovalo kolem 20 žáků. Tedy letos v září tomu bylo již šedesát let. Zakládajícím ředitelem byl pan Josef Jelínek. Škola byla umístěna v budově chlapecké školy, dnešní ZŠ Klíperova. Za druhé světové války byla chlapecká škola obsazena německým vojskem a pomocná škola se stěhuje do školy dívčí, dnešní ZŠ Karlova. V r. 1945 se opět vrací do školy chlapecké, již dvojtřídní a řídí ji Antonín Janda.

Název zvláštní školy je užíván od r. 1948. Na začátku padesátých let je přemístěna do budovy gymnázia, ředitelem je Miroslav Čihák. Teprve v roce 1965 zvláštní škola dostává stálou budovu v bývalé vile pana Bromovského, do této doby Dětského domova, a rozšiřuje se na čtyři třídy. Školu od poloviny sedmdesátých let řídí František Málek. Počet tříd v roce 1985 vzrostl na osm, při škole je organizována družina. Dílny a některé třídy jsou umístěny v nevyhovujících prostorech ve vedlejší budově bývalého cukrovaru z r. 1842.

Odbor školství v Hradci Králové z iniciativy města i školy rozhodl o modernizaci zmíněného starého cukrovaru (jeho administrativních budov čp. 1241) a ve školním roce 1985–86 zvláštní škola zahajuje již v nově modernizované budově. Má osm tříd, dvě dílny, kuchyňku, mikrotělocvičnu a vlastní jídelnu. O modernizaci školy se značnou měrou zasloužil pan František Málek. Dále ve škole

následovala úprava pracovního pozemku, vybudování sportovního a okrasného areálu. Škole chybí tělocvična, stávající šatna je malá, sklepní prostory bývají zaplaveny, kanalizační řád je nevyhovující.

V současné době má zvláštní škola v Novém Bydžově devět tříd, přibližně sto žáků, dvě školní družiny, patnáct pedagogů, samostatnou školní jídelnu a čtyři technicko-hospodářské pracovníky. Třetinu všech žáků tvoří dívky, přibližně třetina všech žáků jsou Romové. Tolik stručný nástin historie a současnosti.

Při této příležitosti bych se rád zmínil o obecné problematice zvláštní školy. U neinformovaných lidí často stále přetrvává povědomí zvláštní školy jako něčeho ponižujícího, někdy až posměšného. Tento pohled pak někdy odsuzuje naše žáky do nezáviděníhodných rolí. Byl bych rád, aby si lidé uvědomili, že každý má právo na svoji roli. Ano, do zvláštní školy přicházejí děti s menším talentem a někdy i, bohužel, z nepěkného rodinného prostředí. Proto však zvláštní školy jsou. Tím, že je dítě ve svém vývoji jiné, není nikde napsáno, že by nemohlo být později společensky úspěšné. Jistě, je to individuální a v mnohém záleží na rodině. Zvláštní škola svým dětem pomáhá vyrůstat, získávat sebedůvěru, často chybějící citové vztahy a jiné hodnoty než materiální. Znam mnoho případů našich minulých i současných žáků, kdy chlapec nebo dívka po pracovní či sportovní stránce v mnohém vrstevníky základních škol předčí. Naši vyučení žáci jsou profesně věrní. V tom je jejich výhoda pro budoucího zaměstnavatele.

Za samostatnou kapitolu by stála otázka rodičů. Ve stručnosti mám tím na mysli spolupráci s učiteli a výchovu

doma. Nejvíce se rodiče na dětech proviňují, vedou-li je proti škole, proti učitelům, proti vzdělávání a proti povinnostem. Dobře, že to jsou ojedinělé případy. Druhým negativním postojem rodičů je odmítání zvláštní školy. Víím, že vřazení dítěte do zvláštní školy žádného z rodičů netěší. Je to však převážně jediná možnost, jak dítě uchránit před apatií z neúspěšnosti, negací, depresí, psychickými traumaty a tím i poruchami chování a zdraví.

Za zmínku také stojí postavení učitele zvláštní školy ve společnosti. Někdy se zamýšlím nad tím, zda pohled ze strany veřejnosti je vždy správný. Myslím si, že nutnost této pedagogické profese není především neinformovanými lidmi docenována. Chtěl bych uvést, že speciální pedagog-psycho-ped by měl mít „něco“ navíc. Jako nejnutnější hlavně mimořádný pedagogický cit a takt, pedagogický optimismus, velkou trpělivost, velkou míru vctění, dobré diagnostické znalosti a umění komunikovat jak se žáky, tak s rodiči. V některých vyspělých státech mohou ve speciálních školách učit jen ti nejzdatnější učitelé. To by byla další celá kapitola.

Nakonec mi dovolu,te, abych při této příležitosti poděkoval učitelům i zaměstnancům školy včetně pracovníků jídelny za jejich obětavou práci. Není vždy snadná. Děkuji také pedagogům minulým. Rodičům, kteří nacházejí cestu do školy a tedy k dětem, také patří ocenění.

Vážení spoluobčané, nebojte se zvláštní školy, je užitečná, pomáhá dětem nalézt si v životě cestu. Šedesáté výročí jejího založení v Novém Bydžově si toto povědomí zaslouhuje.

Ing. Jan Panocha,
ředitel zvláštní školy

Detail reliéfní výzdoby domu čp. 549 v Bezručově ulici

Foto J. Prokop

Fantazie zimní noci

V. Kudera - Křapík

*Zimní noci, tiše vzpomínám
na krásy jara a mládí,
dnes přikrov běloučký
zakrývá zem naši
i naše hlavy.*

*Vzpomínky blaží a hřejí,
v naději srdce se chvěje,
že z jara teploučký vánek
ledy, sníh zas rozhřeje,
zas rozhřeje.*

*Jaro se vrátí, ale ne mládí,
ale ne mládí.*

Psáno v lednu 1935

U PANA KUDERY

Ukázka z rukopisu knihy Perem, štětcem a dlátem

Kuderovy sochy postupně oživily malou plochu zahrádky, zápraží a interiérů domku – tu v obvyklém, tu v roztočivém seskupení a autorem často proměňovaném. Sochy byly osazovány na různé kachle či betonové, kamenné a dřevěné desky a na zvláštní podstavce z kusů traverz a trubek, betonových a kameninových rour a dřevěných trámů, často s dalšími doplňky - jmenovkami a ozdobami.

Vydejme se na jednu z návštěv v prvním domku. Kamenní obyvatelé k ní zvalí přes pletivo dvířek už z ulice. Stráž u vchodu tentokrát držel Hajný, za ním Abraham, Kleopatra, Kristus, Lev Nikolajevič Tolstoj, Závěš z Falkenštejna, paní Trutnovská, herec Marvan, Napoleon Bonaparte, Vlasta Burian a řadu uzavíral Poslední Mohykán.

Za rohem domku se odkrývaly nové kouzelné pohledy. Na zápraží s lavicí a řadou dalších soch zdobilo stěnu domku několik obrazů – reprodukcí i vlastních děl – a drobných dřevorez. Ze zeleně zahrádky z různě vysokých podstavců vystupovaly hlavy členů rodiny včetně autorova portrétu a desítky dalších soch. Hned na kraji provázela Dědka s babkou z Pernikové chaloupky nečekané dvojice Koziň a Jánošíka.

Labyrintu uvnitř zahrádky vévodila vyzvýšená skalka s místními Vodníky, Hospodnými vodníky, Utopenci, Vodními příšerami a se Žabáky. Kousek dále pokračoval pohádkový svět Princem, Rusalkou a Pyšnou princeznou. Hudební svět, zastoupený už na zápraží Paganinim, zde byl poctěn portréty Mozarta, Beethovena a Smetany. Hned vedle připomínaly hlavy Judyty, starosty Bethulie a mrtvého Holoferna známý starozákonní příběh. Klenotem zahrádky byla čtveřice hlav M. Jana Husa, Jana Žižky z Trocnova, Prokopa Holého a Jana Amose Komenského s Kalichem - symbolem husitství. Zde se Kudera zastavoval s návštěvníky nejdéle a držel dlouhý monolog o každém z těchto velikánů našich dějin.

I interiér domku se během doby proměnil ve zvláštní muzeum a galerii se stovkami různých předmětů. Přímo u dveří návštěvníka vítaly vlastnoručně vyrobené dřevěné hole a obušek a na každém dalším kroku se odvíjelo panorama svérázných zátiší nikde jinde nespátřených - množství obrazů a obrázků (od vlastních maleb, pastelů a kreseb přes rodinné fotografie a různé umělecké reprodukcce až k výstřížkům hezkých ženských tváří, umělců a politiků z novin a časopisů), vojenská uniforma s vyznamenáními, nástěnný kalendář s černou páskou a datem 21. srpna 1968, desítky houslí v pouzdrech i volně zavěšených, tři klavíry a harmonium, barok-

ní řezba Ukřižování s reliéfem Piety, odlitky soch a sošek, plakety, vázy a jiné předměty, ozdobné i zcela všední. A mezi tím vším další Kuderovy sochy a sošky, plastiky pojmenované a ty, které na název teprve čekaly... Čas od času se kolem nohou otěla jedna z koček, aby se nato hbitě vyhoupla ke svému kamennému protějšku či k aktu Evy a návštěvníku připravila další jedinečnou podívanou.

Podstatné proměny doznala Kuderova zahrádka po přestěhování do domku v ulici U Památníku. Větší plocha zeleně dala vyniknout nejen jednotlivým plastikám, ale i nově sestaveným souborům. Galerie pod širým nebem pokračovala ve dvou řadách i na kamenných schodech domku. Pohled odtud dolů přes hlavy plastik do zahrádky byl opravdu jedinečný. Zde nad schody také Kudera sedával nejraději.

Měl štěstí, kdo poznal Kudera ještě v plném tvůrčím elánu před těžkou nemocí, která mu vzala nejen možnost pokračovat v další sochařské práci, ale i provázet sochy svým jedinečným mluveným komentářem. Jak nelitovat, že starších zvukových záznamů se zachovalo tak málo.

Kudera básník, povídkář, kritik a vypravěč oživoval svoje plastiky osobitými glosami i celými příběhy. Menší část autorských komentářů se uchovala v poznámkách k snímkům pořízeným bratrem Oldřichem z Prahy v roce 1965 ještě před první výstavou. Přes stručnější verze psaného textu proti Kuderovu košatému mluvenému projevu i tu se uplatnil autorův zvláštní styl.

Ve svých výkladech používal často slov „maska“ a „kamenný portrét“. Ve

spojení s nimi dostávala i další slova řečnické zabarvení a i gesty rukou a mimikou tváře připomínal autorův projev herecký výstup. Občas v něm zazněla i píseň či operní árie, vystřídaná průpovědkou, někdy ve verších. To byly okamžiky souznění slov s tvary, v nichž slova oživovala sochy v netušených souvislostech.

Z Kuderova volně se odvíjejícího mluveného projevu uvedme charakteristickou ukázkou o počátcích sochařské práce z televizního pořadu Křepičci z roku 1967: „No tak nejdřív sem udělal - hrubě sem vosekal kámen - a udělal sem toho vodníka z Cidliny a dal sem mu ty voči - to mně dal jeden kožešník tady - no a teď sem povídal, když mám toho vodníka, tak teď bych potřeboval udělat rusalku, no tak sem udělal rusalku, a když sem měl rusalku, tak sem povídal, sákríš, ta rusalka měla prince přeci, kterej jí miloval, tak sem udělal prince, no a vtom se mně tam připletla podle Dvořáka ta kněžna, která prince vodvedla vod rusalky, tak sem udělal eště tu kněžnu.“

Některé Kuderovy výroky se staly zvlášť pověstnými. Aby návštěvníkům zahrádky přiblížil, co pro něj znamená Evino „plémě“, s oblibou svoje jméno spojoval se dvěma velkými předchůdci a říkával: „Karel Čtvrtý Lucemburský, Jan Amos Komenský a Václav Kudera Novobydžovský měli čtyři ženy.“

Když přehlézel výsledky své práce, v jednom textu v roce 1962 uvedl: „Dnes sklízím ovoce své práce a jsem druhý rok na zaslouženém odpočinku, ale jak Vám, milení přátelé, známó jest, nemám povahu zahálet. Pracuji

V. Kudera na schodech druhého domku v roce 1981

Foto J. Prokop

dále, snad dobře, snad nedobře, ale ten, kdo nic v životě nedělal, 'nic' nepokazil, ale také 'nic' nevykonal!!!... Kdo? z nás na tomto slzavém údolí dělal všechno dobře? ... Nejsou vždy 'buchty' do zlatova krásně upečené, stačí jen málo a připálí se! ... Má dnešní práce je pro mne osobním potěšením a Vám může být chvílkovou zábavou, ale jisto jest, že toto mé 'dílo' nikomu neškodí. Kdo chceš, zastav se a poslechni mou hudbu. Přiju ti, umíš-li to lépe než já. ... Líbí se Ti můj obrázek? Těší mě to. A kamené 'portréty'? Víím, že nejsou dokonalé, ale těší mě to i Váš zájem o mou dobrou i špatnou práci! Tak šel celý můj život. Dobře i nedobře. ..."

Při jiné příležitosti v roce 1964 napsal: „Kámen a o kámen d'áto zvoní a mně klidní nervy! Jsem při tom spokojen a šťasten, a když se to někomu líbí, to tedy dvojnásob šťasten! A proto práci čest! Zahálka zmoří ducha a brzo se umírá - v umění je člověk nesmrtný.“

Těšil se z každého návštěvníka domku, který projevil zájem o jeho tvorbu. Zejména v počátcích přicházeli poskrovnu, a tak přímo s obřadností vítal několik nejvěrnějších přátel a byl vděčný za jejich povzbudivá slova a za první snímky ze zahrádky. Z těchto návštěv zhotovoval různé poustače s fotografiemi a ukázkami soch. Někdy se za okny objevily i delší texty s komentáři o smyslu autorovy práce či glosy k novinovým článkům o výstavách. I tu se plně uplatňovala Kuderova originalita.

Kolemjdoucí mohli například číst nápisy: „Lidová tvořivost - Malý Kuks“, „Lidový umělec v kruhu svých přátel“, „Zimní pohádka u Kudery“, „Malý Betlém“, „Insitní umění“, „Muzikant - loutkoherec - malíř - kamenoměř“

Devadesátiletý Křapík ve své zahrádce

Foto J. Prokop

sochař“. Pod snímek při sochařské práci napsal Riegrovo heslo: „V práci a vědění je naše spasení.“ Jindy u portrétu s nedokončenou sochou uvedl: „V zadumání u práce. Je má práce něco platná?“

Později, když už neměl rámy, používal zvláštního způsobu upevnění skel. Vyřiznutá víka z konzerv vyrovnal, přehnul na polovinu a takto vzniklé přichytky osazoval na okraje zasklených tabulí. Zejména v posledních letech zhotovoval takových tabulí větší počet a vystavoval je v interiéru druhého domku na každé volnější ploše.

Oba Kuderovy domky se staly oázou zvláštních proměn. Jako by se tu tě-

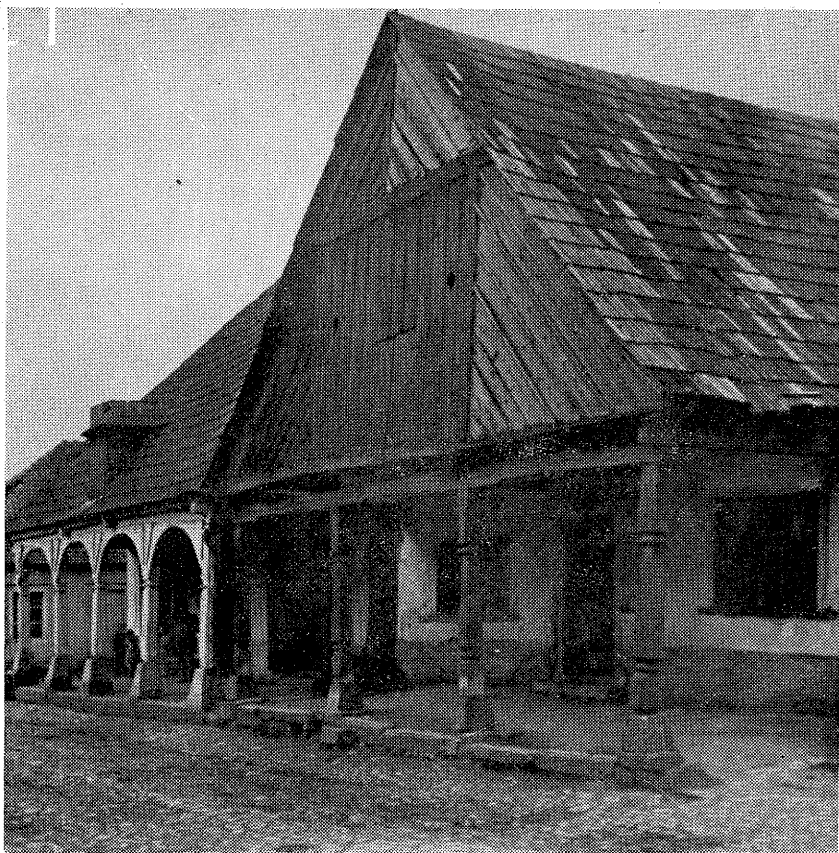
měř zastavil čas. Převahu měly předměty z přelomu století se secesními tvary. K nim se řadily další z let první republiky, doplněné o menší část z let pozdějších. To vše provázely Kuderovy sochy a obrazy. I ten nejobyčejnější předmět ztrácel uprostřed nich na všednosti a hlásil se v dosud netušených vztazích a souvislostech. Žel, ani zařízení interiérů domku nebylo možno zachovat. A tak už jen početné fotografie ve sbírkách novobýdžovského muzea zachycují onen zvláštní a zmizelý Kuderův svět.

J. Prokop

Z obrazů darovaných našemu muzeu paní Marií A.žbětou Novákovou - Nevjelovou dnes reprodukuje Lidské akvárium (1933) od Františka Tichého (1896–1961). Dílo malované kombinovanou technikou za umělcova pobytu v Paříži je svým námětem v autorově tvorbě zcela výjimečné a nemá žádné jiné obdoby. Nad přihlížejícími postavami plave ve vodě člověk - ryba a za ním probleskují reflexy různých lidských typů. Lidské akvárium je dalším dokladem, že část díla Františka Tichého byla také ovlivněna francouzským surrealismem. Dosud neznámý motiv na obraze v našem muzeu tak významně doplňuje pohled na umělcovu tvorbu ve Francii v letech 1930 až 1935.

Dva z dřevěných domů s podsíněmi v bývalé Jičínské ulici na snímku z roku 1895 těsně před zbořením. Vpravo od nich byly masné krámy. Jejich fotografie však v muzejním fondu není.

Zajímavosti

POČÁTKY GYMNÁZIA. O založení školy bylo jednomyslně rozhodnuto dne 6. ledna 1873 na schůzi městského zastupitelstva a potom 1. března podepsali zástupci města zřizovací listinu školy. Reálné gymnázium bylo nejprve jenom čtyřtřídní školou, kterou z vlastních prostředků vydržovalo město. Výuka začala v budově hlavní školy a nižší reálky (nyní budova základní umělecké školy).

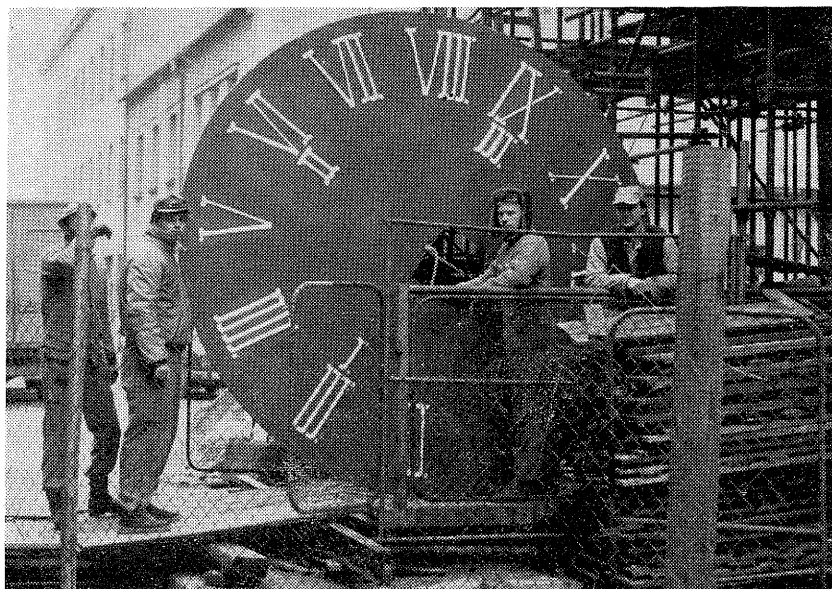
Prvním ředitelem školy z pěti žadatelů městské zastupitelstvo zvolilo Václava Otakara Slavíka, do té doby profesora klasické filologie a českého jazyka na střední škole v Praze. Mezi vyučujícími v počátcích školy vynikli zejména Eduard Malý (1846–1903), profesor přírodopisu, matematiky a fyziky, autor řady článků z regionálních dějin a jeden ze zakladatelů muzea, a Jan Vavřina (1848–1883), profesor kreslení a rýsování, absovent malířské akademie ve Vídni a velmi nadaný portrétista.

Není bez zajímavosti, že o místo profesora dějepisu na škole se v konkursním řízení v roce 1876 ucházel i mladý spisovatel Alois Jirásek. Ve vzpomínkách o tom později napsal: „Pátého srpna jsem vyjel z Červené-

ho Kostelce do Chlumce, kdež jsem se zastavil, abych si prohlédl rodiště Klicperova. Z Chlumce do Bydžova. Na tamějším gymnasiu bylo vypisáno místo skutečného učitele dějepisu, o které jsem se ucházel. Proto jsem tam

Pracovníci závodu VYAS z Vyškova před jedním ze čtyř ciferníků věžních hodin

Foto J. Prokop

zajel, abych se představil řediteli Václavu Slavíkovi. Z ředitelny jsem odcházel s tušením, že jsem hrubě nepochodil. A také jsem, mimochodem řečeno, toho místa nedostal." Jiráskovu vzpomínku můžeme doplnit strohým úředním údajem. V konkursním řízení byl mezi devíti uchazeči zařazen až na třetí místo. Jirásek tehdy učil už od roku 1874 v Litomyšli a v tomto městě nakonec zůstal celý čtrnáct let. Litomyšl mimo jiné proslavil i novelou *Filosofská historie*.

V roce 1876 se na škole také ustavil spolek na podporu chudých studentů, jehož prvním dlouholetým předsedou byl děkan Jan Novotný. Zdrojem příjmů spolku byly vedle členských příspěvků četné dary, výnosy z akademí a později z maturitních plesů.

V téměř roce se začalo se stavbou nové školní budovy podle plánů vypracovaných novobydžovským rodákem Antonínem Rosenbergem, radou stavebního oddělení na pražském místodržitelství. Budova postavená nákladem necelých 50.000 zlatých byla slavnostně otevřena dne 17. září 1877. Od školního roku 1882–1883 byly postupně otevírány vyšší třídy. Na tomto reálném a vyšším gymnáziu o osmi třídách se poprvé maturovalo v červenci 1886. Pro bližší představu o počtu studentů uvedme statistiku z tohoto roku. V osmi třídách celkově studovalo 312 žáků, výhradně chlapců, s těmito počty v jednotlivých třídách: 1.–56, 2.–59, 3.–54, 4.–28, 5.–28, 6.–34, 7.–22 a 8.–31.

KNIHY A KNIHOVNY. Městské knihovně v Novém Bydžově předcházely různé školní a spolkové knihovny. Nejstarší knihovna vznikla už v roce 1847 při hlavní škole a pravidelně odebírala knihy vydávané Maticí českou. První spolková knihovna byla založena počátkem šedesátých let při místní Měšťanské besedě. V následu-

Horní část věže kostela sv. Vavřince s novými ciferníky. Žel, přes zaslání podrobné dokumentace pracovníci z Vyškova další části ruček hodin nepozlatili, a tak v současné době určení času zůstává malým rébusem. Uvedenou chybu bude nutno napravit až dodatečně. Foto J. Prokop

jičích dvou desetiletích vznikaly další spolky a školní knihovny, z nichž byla nejvýznamnější knihovna reálného gymnázia, založená v roce 1873.

Městská veřejná lidová knihovna zahájila činnost v roce 1897. Byla umístěna v levém přízemí novogotické radnice (nyní prostory obřadní síně). Podle statistických údajů z roku 1900 knihovna měla 2114 svazků, půjčovala dvakrát týdně a evidovala 525 čtenářů. Prvními knihovníky byli učitel Jan Čížek a zaměstnanec městského úřadu Josef Mašek.

V přízemí radnice byla v roce 1903 otevřena i veřejná čítárna, nejprve jako čítárna vzdělávací jednoty Komenský. Počátkem dvacátých let jednota darovala čítárnu městu, a tak konečně byla knihovna spojena s čítárnou. V čítárně odebírali 42 časopisů a 38 titulů novin - deníků a jiných periodik. Veřejná knihovna měla v roce 1925 celkem 6749 svazků, z toho 3921

knih zábavných, 2244 knih naučných, 501 časopisů a 85 knih pro mládež.

Od roku 1939 až do roku 1945 byla knihovna s čítárnou umístěna v Židovské radnici (nyní jedna z budov středního odborného učiliště v Husově ulici) a potom až do roku 1961 v bývalém hostinci U čtyř lip (nyní autoškola). Od roku 1961 je knihovna v prvním poschodí budovy spořitelny.

PO ROCE 1740. Zvláště těžké poměry nastaly pro celou zemi od roku 1740, kdy se po smrti Karla VI. a nastoupení císařovy nejstarší dcery Marie Terezie rozhořela válka o tzv. rakouské dědictví, v níž měl klíčové místo právě zápas o země Koruny české. Po vpadu vojsk pruského krále Fridricha II. do Slezska hrozil i vojenský zásah francouzsko-bavorských vojsk na prosazení kandidatury bavorského kurfiřta Karla Albrechta (pod pofrancouzštělým jménem Karel Al-

bert). V tomto období velkých válečných příprav musel i Nový Bydžov přispět předepsanými dodávkami — opatřit 42 větších a 8 menších vojenských postelí, na každou slavník a polštáře z režného plátna a 120 houní.

Mnohem hůře však bylo od 2. listopadu 1741, kdy se ve městě ubytovaly dvě eskadry dragounského pluku Beureut nepřátelského pruského vojska pod vedením plukovníka barona Bismarcka. Měšťané měli povinnost poskytovat nejen celou stravu, ale dávat vojsku i dříví, potřeby na světlo i jiné věci podle požadavků. Chléb pro vojáky a píce pro koně dodávala okolní panství. Prusové také zde násilím verbovali mladé lidi na vojnu. Pisatel si zvláště stěžoval na důstojníky ubytované ve městě, kteří „bažanty, zajíce, koroptve a jinou zvěř v bažantnicích, v lesích a v polích postříleli a vyhubili.“ Pruské vojsko zůstalo ve městě až do 5. března 1742. Potom Novým Bydžovem procházelo císařské vojsko směřující na Prahu. Nejprve přišli Uhři, po nich Slavoni a Banduři.

J. P.

NA SKLONKU ROKU

Václav Kudera-Křapík

*Zas rok ukončen —
a co bude dál?
Jistě mnohý přede mnou
takto se už také ptal.
Co bylo, víme — a co bude?
To nám povi příští čas,
hlavně že jsme o rok starší —
a to ostatní vzal už čas!*

*Ten nový rok vždy vesele,
v plesu, rej a nāději vítáme
a ku konci?
Jsme ještě rádi,
že se všichni shledáme.
Sem tam někdo rozloučí se,
někdy také ani ne,
neřekne nám — a tak zmizí —
ani to poslední adieu.
Něco v srdci zůstane
ze vzpomínek zašlých,
někdy ještě veselých,
více však těch smutných.*

*Člověk ale na to všechno
má dost dobrou 'náuru',
na tu svoji trpělivost
naložíš víc než na fůru,
a co unést nemůžeš,
ze svých beder složíš,
nerozlámeš v trudu, smutku
tak dost už ohnutý svůj kříž.*

*Pomalu už zkroucený
býl bys paragrafem,
kterého už nikdo soudit nemůže.
A proto, hrom už jednou
rozbi všechno,
ať už máme po túře,
a když ne, pak sklenko
nočním tichem zazvoníš
a ty, děvče, naplň ještě
jednou žití plnou čiší!*

Psáno v lednu 1936

PŘÍJEMNÉ VÁNOCE A MNOHO ÚSPĚCHŮ
V NOVĚM ROCE VŠEM NAŠIM ČTENÁŘŮM !

Redakce

16. 11. **Stanislav Petrovický,**
N. Bydžov - Skochovice 140
Marcela Blahoutová,
Žlunice 88
16. 11. **René Pavlásek,**
N. Bydžov, U plovárny 1413
Hana Kynčlová,
N. Bydžov, J. Žižky 626
16. 11. **Jiří Javůrek,**
N. Bydžov, Brigádníků 206
Jana Procházková,
N. Bydžov - Chudonice 163
16. 11. **Pavel Kvaček,**
Skřivany 263
Gabriela Hatašová,
N. Bydžov, Zahradní 439
30. 11. **Pavel Zima,**
Skřivany 263
Renáta Drábková,
N. Bydžov, B. Smetany 1793
30. 11. **Miroslav Bárta,**
N. Bydžov, U sokolovny 760
Zdeňka Hadíková,
N. Bydžov - St. Skřeněř
7. 12. **Jaroslav Melichar,**
N. Bydžov, Zahradní 428
Monika Běštinová,
Prasek 33

ÚMRTÍ

1. 10. **Emilie Matějková** 71 let
N. Bydžov, Purkyňova 1624
9. 10. **Emilie Drábková** 76 let
N. Bydžov, U plovárny 1204
21. 10. **Josefa Černohousová** 90 let
N. Bydžov, U sokolovny 761
1. 11. **Hana Machačová** 56 let
N. Bydžov, Na Švarcově 1262